

ORTADOĞU GÜNDEMİ

2-8 Ağustos 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet, Dera ve çevresindeki mahallelerde kısıtlamalar, tanklar ve mallarının gasp edilmesiyle karşı karşıya kalan risk altındaki sivillere dikkat çekti. Bachelet'in ofisinden yapılan açıklamada, silahlı grupların bazı üyelerinin teslim olması, silahlarını teslim etmesi ve Suriye'nin kuzeyine yerleşmeleri için baskı yapmanın hedef olduğu belirtildi.¹

Türk Millî Güvenlik Kurulunun perşembe günü geç saatlerde yaptığı açıklamada, Türkiye'nin iyi niyetli uyarılarına rağmen uluslararası hukuka aykırı olarak PKK/KCK-PYD/YPG terör örgütünü koruyan ve destekleyen ülkelerin şiddetle kınandığı belirtildi.²

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın başkanlığındaki bir Türk heyeti salı günü geç saatlerde Rusya'nın Suriye Özel Elçisi Alexander Lavrentiyev ile bir araya geldi. İdlib'de ateşkesin önemi ve bölgede faaliyet gösteren terör gruplarının provokatif saldırılarının önlenmesi gereği üzerine görüşmeler yapıldı. Kalın, Suriye'deki insani krizi hafifletmek için ortak adımlara ihtiyaç duyulduğunu ve Suriye Anayasa Komitesinin kurulmasına yönelik çabaların yoğunlaştırılması gerektiğini söyledi.³

Almanya'da savaş suçu işlemekle suçlanan Suriyeli bir kişi çarşamba günü tutuklandı. 2014'te Şam'da Birleşmiş Milletler yardım çalışanlarından yiyecek ve su bekleyen bir sivil kalabalığın üzerine el bombası atmakla suçlanmakta.⁴

• Suriye Rejimi

Irak Su Kaynakları Bakanı Mehdi Rashid Al-Hamdani, düşük yağış seviyeleri ve yüksek sıcaklıklar nedeniyle yaşanan su krizinin giderilmesine yönelik Suriye Su Kaynakları Bakanı Tammam Raad ile görüştü. Suriye'nin su kaynakları paylaşımını arttırması için imzalanan anlaşma, Al Hamdani tarafından "su dosyasında ortak iş birliği alanında bir gelişme" olarak nitelendirildi. Suriye, konuya ilişkin Irak ve Türkiye ile ortak toplantılara katılmaya istekli olduğunu ifade etti.⁵

Ormancılık ve Yangın İzleme Platformu, 8 ve 9 Ağustos 2021 için Suriye'nin kuzeybatısındaki ormanlık alanlarda yangın şiddeti göstergelerinin yoğunluğunda net bir düşüş olduğunu ilan etti. Platform tarafından yapılan açıklamaya göre, ormanlık alanların çoğunda ortalama risk

1 <https://www.dailysabah.com/world/syrian-crisis/attacks-on-syrias-daraa-harm-civilians-un-rights-chief-bachelet>

2 <https://www.dailysabah.com/politics/war-on-terror/us-backed-ypg-missile-attack-wounds-17-kills-2-in-syrias-al-bab>

3 <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkeys-kalin-russias-syria-envoy-lavrentiev-discuss-syria>

4 <https://www.dailysabah.com/world/syrian-crisis/german-police-arrest-suspected-pro-assad-regime-war-criminal>

5 <https://www.middleeastmonitor.com/20210803-iraq-calls-on-syria-to-increase-water-supply-amid-crisis/>

endeksi düzeyi hâkim ancak yüksek düzeyde risk, kıyıdaki dağ silsilesinin doğu yamaçlarında ve Tartus Valiliğinin güneyindeki bazı alanlarda hâlâ görülmektedir.⁶

Suriye rejimi Dışişleri ve Gurbetçiler Bakanı Faysal Mikdad, Sırbistan Cumhuriyeti'nin yeni Suriye Büyükelçisi Radovan Stojanovic'in güven mektuplarının bir kopyasını teslim aldı. İki taraf arasında gerçekleştirilen toplantıya Suriye'den Dışişleri ve Gurbetçiler Bakan Yardımcısı Ayman Sosan, Protokol Dairesi Müdürü Sami Salameh, Avrupa Dairesi Müdürü Louay Falluh, Bakanlar Ofisi Müdürü Abdullah Hallak, Medya Departmanı Direktörü Warif el Halabi ve Bakan Ofisinden Roaa Şerbaji katıldı.⁷

• Fırat'ın Doğusu

Suriye'nin kuzeydoğusunu işgal eden YPG'nin sözde üst düzey militanlarından Mahmut Berxwedan, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ne bağlı Peşmerge güçlerini tehdit etti. Berxwedan, Peşmerge ile PKK arasında silahlı bir çatışma çıkması durumunda YPG'nin tarafsız kalacağını ve Peşmerge'ye karşı PKK'nın yanında savaşacağını belirtti.⁸

Türkiye ile Rusya, Haseke'nin su ve elektrik sorununun çözülmesi konusunda anlaştı. Türk ve Rus askerî yetkililer Suriye'nin Haseke vilayetinde yaşanan su ve elektrik kesintilerinin çözüme kavuşması için Rasulayn'da bir araya geldi. Allouk su ile Makbura elektrik dağıtım istasyonlarında inceleme yapan iki heyet, sorunun çözülmesi noktasında anlaşma sağladı.⁹

YPG, Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan El Hol Kampı'nda temmuz ayı içerisinde 6 kişinin IŞİD sempatanları tarafından öldürüldüğünü açıkladı. Öldürülen kişilerin tümünün Irak uyruklu olduğu belirtildi.¹⁰

• Güney Suriye

Esad rejimi güçleri Suriye'nin güneyindeki Dera ilinde, Rusya'nın arabuluculuğunda bölge halkıyla yürütülen görüşmelerin sonuçsuz kalması üzerine şehir merkezinde kuşattığı Dera el-Beled Mahallesi'ne havan topu ve tank atışlarıyla saldırdı. Bombardımanın ardından mahalledeki sivillerin büyük kısmı nispeten daha güvenli gördükleri mahallelere göç etti. Kent merkezi ve kırsal bölgelere askerî yığınak yapan rejim güçleri, Dera'nın batı kırsalındaki Mızeyrib beldesini de havan toplarıyla hedef aldı.¹¹

6 <http://www.sana.sy/tr/?p=240794>

7 <http://www.sana.sy/tr/?p=240575>

8 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/020820218>

9 <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/202108081045192096-dha-turk-ve-rus-askerleri-resulaynda-ortak-incelemelerde-bulundu/>

10 <https://www.kurdistan24.net/en/story/25189-ISIS-sympathizers-kill-at-least-6-at-northeast-Syrian-displacement-camp-in-July--SDF>

11 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejimi-suriyenin-guneyindeki-dera-kent-merkezini-tank-atislariyla-hedef-aldi/2322795>

Esad rejimi güçlerinin saldırdığı Dera ilinde uzlaşma görüşmeleri sürerken il merkezinde hedef alınan mahallelerde yaşayan yaklaşık 50 bin sivilin yüzde 80'inin evlerini geride bırakarak başka mahallelere göç ettiği bildirildi.¹²

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) tarafından aktarılan bir bilgiye göre Dera'da devam eden gerginlik ve çatışma ortamında Al-Suwaïdan ve Al-Juhaishi üyeleri arasında yaşanan yeni bir anlaşmazlık nedeniyle ağır makineli tüfeklerle sıcak çatışma yaşandığı gözlemlendi. Suriye rejimi ve muhalif güçler arasında yaşanan gerilimin yanında aşiret çatışmalarının da patlak vermesi dikkat çekti.¹³

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Hama'nın kuzeybatısındaki Curin köyünde konuşlu, rejim güçleri ve İran destekli milisler, Kastun, Mağara ve Bara köyüne karadan karaya atış yapılan silahlarla saldırı düzenledi. Sivil savunma ekiplerinin aktardığı bilgiye göre Kastun köyüne düzenlenen saldırıda 4 çocuk yaşamını yitirdi, 5 sivil yaralandı.¹⁴

YPG/PKK, 2 Ağustos 2021'de Fırat Kalkanı Harekâtı'yla terörden arındırılan Bab ilçesinin batısındaki Hazvan bölgesinde sivil araca füzeli saldırı düzenledi. Saldırılarda araçlar kullanılamaz hâle gelirken 2 sivil hayatını kaybetti, yaralanan 2 sivil de Bab ilçe merkezindeki hastanelerde tedavi altına alındı. Bu saldırıdan bir gün sonra YPG, Bab ilçe merkezine yeni bir füzeli saldırı gerçekleştirmiştir. İlçe merkezine fırlatılan 10'dan fazla füze, sivillerin yoğun yaşadığı yerlere isabet etmiştir. Saldırıda ilk belirlemelere göre 17 kişi yaralanmıştır.¹⁵

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Eski Haşdi Şaabi komutanlarından Vedit Kedo'ya yakınlığıyla bilinen 30. Tugay'da görev yapan beş Haşdi Şaabi komutanının görev yerinin değiştirildiği açıklandı. Irak hükûmeti, adaylığını açıklayan Vedit Kedo'nun, seçim sürecinde Musul'da seçmenlere kendisine oy vermeleri yönünde baskı uygulanmasından duyulan kaygı nedeniyle bu değişikliğin yapıldığını bildirdi.¹⁶

Haşdi Şaabi lideri Falih Feyyad, Birleşmiş Milletler Irak Yardım Misiyonu Özel Temsilcisi Jeanine Hennis Plasschaert'in resmî rolünün dışına çıktığını ve Irak siyasetinde bir araç hâline geldiğini ileri sürdü.¹⁷ Bu açıklamadan kısa süre önce, Hukuk Devleti Koalisyonu Sözcüsü ve Milletvekili Halef Abdülsamed, seçimlerin ertelenmesiyle ilgili yaptığı açıklamaların Irak'ın

¹² <https://www.dailysabah.com/world/syrian-crisis/attacks-on-syrias-daraa-harm-civilians-un-rights-chief-bachelet>

¹³ <https://www.syriahr.com/en/220519/>

¹⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejiminin-hama-ilinde-duzenledigi-saldirida-4-cocuk-oldu/2327967>

¹⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyenin-bab-ilcesinde-terror-orgutu-ypg-pkknin-fuzeli-saldirisinda-17-kisi-yaralandi/2326148>

¹⁶ <https://www.basnews.com/tr/babat/705056>

¹⁷ <https://english.alaraby.co.uk/news/iran-backed-groups-iraq-slams-un-envoy-interference>

egemenliğini ihlal ettiği gerekçesiyle Plasschaert'in görevden alınmasını ve yerine başka bir diplomat getirilmesini talep etmiştir.¹⁸

KYB Eş Başkanı Lahur Şeyh Cengi, 8 Temmuz 2021 tarihinde Süleymaniye'de Terörle Mücadele Birimi ile KYB'ye bağlı istihbarat biriminde yapılan değişiklikleri kendisine karşı bir "komplo" şeklinde değerlendirerek tüm hukuki yolların tıklandığını ve kendisinden IKBY'yi terk etmesi istendiğini dile getirerek böyle bir kararı tanımayacağını açıklamıştır.¹⁹ 3 Ağustos 2021 tarihi itibarıyla Süleymaniye Mahkemesi tarafından Lahur Cengi'yi yakalama kararı çıkarılmıştır.²⁰ Bafel Talabani'nin Lahur Cengi'ye IKBY'yi terk etmesi için bir süre verdiği ve Cengi'nin belirlenen süre içerisinde IKBY'yi terk etmemesi hâlinde hakkında hukuki işlemlerin başlatılacağı, soruşturma açılacağı ve tutuklanarak yargılanacağı belirtilmektedir. Lahur Cengi'nin abisi Aras Şeyh Cengi'nin IKBY'yi terk ettiği ifade edilirken, Bafel Talabani'nin Cengi'nin aile bireylerini IKBY'den çıkarttıktan sonra Talabani soy ismini de onlardan almayı düşündüğü belirtilmektedir.²¹

Irak Dışişleri Bakanlığı tarafından 7 Ağustos Cumartesi günü yapılan açıklamada, Belarus'a göçmen akışıyla ilgili endişelerin olduğu ve Belarus'ta mahsur kalan Irak vatandaşları için seyahat belgeleri düzenlemesi planlandığı açıklandı.²² Paylaşılan bilgilere göre Irak'tan ve Kürdistan bölgesinden iki binden fazla göçmen Belarus'a girmiş, Litvanya'da gözaltına alınmıştır.

Irak Başbakanı Mustafa Kazımi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı özel bir mektupla Bağdat'ta gerçekleştirilmesi planlanan "Komşu Ülkeler Zirvesi"ne davet etti. Davetin Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin aracılığıyla yapıldığı bildirildi.²³

Eski Irak Başbakanı ve Irak Ulusal Koalisyonu lideri İyad Allavi, İran ve ABD'ye, Irak'ın kendi kaderini belirlemesi için Irak'ı Iraklılara bırakması çağrısında bulunmuştur. Allavi, dış güçlerin Irak'ın yaralarını derinleştirdiğini ve Irak seçimlerine karışmaya hakları olmadığını vurgulamıştır.²⁴

• Güvenlik

Haşdi Şaabi'nin 9. Tugay Komutanı Sadık Haşhaşi, 2 Ağustos 2021 tarihinde Babil'de uğradığı silahlı saldırı sonrası hayatını kaybetmiştir. Henüz hiçbir grubun üstlenmediği saldırı hükûmet tarafından doğrulanmamıştır.²⁵

18 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Maliki-s-Coalition-demands-dismissing-Plasschaert-following-her-recent-statements-on-the-elections>

19 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/020820217>

20 <https://www.basnews.com/tr/babat/705171>

21 <https://www.basnews.com/tr/babat/704866>

22 <https://www.basnews.com/en/babat/705902>

23 <http://krdnews.info/kazimiden-erdogana-bagdat-daveti>

24 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Allawi-addressing-Iran-and-the-U-S-leave-Iraq-alone>

25 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/shia-militia-commander-killed-in-iraq-attack/2321804>

Birleşmiş Milletler (BM) Irak Yardım Misiyonu Başkanı Jeanine Hennis-Plasschaert, Yezidilerin IŞİD tarafından uğradığı katliamın yedinci yıl dönümü münasebetiyle katıldığı çevrim içi bir etkinlik sırasında Sincar Anlaşması'nın uygulanması ve bölgede birleşik bir yönetim oluşturulması çağrısında bulunmuştur.²⁶ ABD Dışişleri Bakanı'nın Ortadoğu'dan Sorumlu Bakan Yardımcısı Joey Hood, Sincar'ın hâlâ Haşdi Şaabi ve PKK'nin elinde olduğunu, bu nedenle kimsenin evine dönemediğini belirtmiştir.²⁷ IKBİ İçişleri Bakanı Reber Ahmed de Sincar Anlaşması'nın uygulanmasındaki tek engelin oraya yerleşen yasa dışı silahlı gruplar olduğunu belirtmiştir.²⁸

Kays el-Hazali liderliğindeki Şii milis grup Asaib Ehlil Hak'ın, Musul'da Vadî Hicir bölgesinde bulunan askerî karargâhını uyuşturucu kaçakçılığı için kullandığı iddia edilmektedir. Karargâhta 4 milyon 500 bin uyuşturucu hap ve 50 kg kristal uyuşturucu maddesinin saklandığını belirten bir güvenlik kaynağı, uyuşturucu madde ticaretinden haberdar olduklarını fakat Şii milislere müdahale edemediklerini ifade etmiştir.²⁹

Irak Elektrik Bakanlığı Sözcüsü Ahmed Musa, sadece 4-5 Ağustos 2021 tarihleri arasında Selahaddin vilayetinde 14 elektrik nakil kulesinin terör örgütleri tarafından havaya uçurulduğunu açıklamıştır. Saldırısı "yıkıcı" olarak nitelendiren Musa, kulelerin patlaması sonucu il genelinde elektriklerin kesildiğini ifade etmiştir. Saldırıların kim tarafından yapıldığı açıklanmazken son dönemde terör örgütü IŞİD'in elektrik hatlarına düzenlenen çok sayıda saldırıyı üstlendiği bilinmektedir.³⁰

Uluslararası Koalisyon, 7 Ağustos 2021'de koalisyona bağlı olarak Irak'taki görevini tamamlayan özel bir kuvvetin Irak topraklarından ayrıldığını duyurmuştur. Bir piyade birliğinin, iki helikopterle asıl görev bölgeleri olan Kuveyt'teki Boring Üssü'ne döndüğü bildirilmektedir.³¹

IŞİD'in Kerkük vilayetinin güneyinde düzenlediği silahlı saldırıda bir Iraklı askerin hayatını kaybettiği kaydedilmiştir.³² Duhok ilçesi Belediye Başkanı Luis Hıdır, şiddetli yangına yol açan saldırının Duhok'taki Nizar Kaki yerleşim kompleksi yakınında gerçekleştirildiğini söylemiştir. IŞİD militanları Kerkük'ün güneyinde yer alan kırsal ve dağlık arazide yoğunlukla varlık gösterirken, burada Irak güçlerinin yokluğundan faydalanarak yeniden gruplanma ve saldırı düzenleme planları yapmaktadır.

Peşmerge Komutanı Sirvan Barzani, Irak merkezî hükûmetinin kontrolünde bulunan bölgelerde güvenlik boşluğu nedeniyle IŞİD tehdidinin arttığını belirtmiştir.³³ Sirvan Barzani, "7

26 <https://www.kurdistan24.net/en/story/25165-UN-Iraq-envoy-again-calls-for-implementation-of-stalled-Sinjar-Agreement>

27 <https://www.basnews.com/tr/babat/705139>

28 <https://www.basnews.com/tr/babat/705160>

29 <https://www.basnews.com/tr/babat/705493>

30 <https://www.basnews.com/tr/babat/705537>

31 <https://nnciraq.com/79536/>

32 <https://www.basnews.com/en/babat/705819>

33 <http://krdnews.info/pesmerge-komutani-isidililer-qerecox-daginda-serbestce-hareket-ediyor>

Ağustos Cumartesi gecesi IŞİD mensupları Mahmur'a bağlı Kendal köyü yakınlarında çok sayıda sivilî pusuya düşürdü. Ardından bazılarını serbest bıraktı ancak ikisi Kürt olmak üzere beş kişi hâlen örgüt mensuplarının elinde. Peşmerge güçleri, bölgenin bir kısmını kontrol altına aldı ve Uluslararası Koalisyon ile birlikte faaliyet gösteriyor ancak IŞİD Kereçok Dağı'nda ve Irak güçlerinin kontrolü altındaki dağın diğer tarafında aktif. Örgütün bulunduğu bu bölgelerde çok sayıda tünel ve mağara var. IŞİD mensupları sürekli bu bölgeden Mahmur'a sızıyor" ifadelerini kullanmıştır.

Eski Irak Savunma Bakanı Halid el-Ubeydi, "PKK, Irak için çok sorun çıkarıyor, bu sorunu çözmenin vakti geldi" ifadelerini kullanmıştır.³⁴ IKBY ve merkezî hükûmet arasında imzalanan Sincar Anlaşması'na değinen Ubeydi, "İlkesel açıdan eğer burada taraflar arasında iyi niyet varsa Sincar Anlaşması uygulanır, sorunlar da çözülür. Bu anlaşma için iyi niyet ve güvene ihtiyacımız var" demiştir.

• Ekonomi

Irak Petrol Bakanlığı, Irak Ulusal Petrol Şirketi (SOMO) üzerinden 90 milyon 467 bin varil ham petrol satışı gerçekleştirdiğini ve Irak'ın günlük petrol sevkiyatının 2021'in Temmuz ayında 2 milyon 918 bin varil olarak gerçekleştiğini açıklamıştır. 2021'in Haziran ayında 6 milyar 143 milyon dolar olan petrol gelirinin temmuz ayında 6,5 milyon doları geçtiği belirtilmektedir.³⁵

Japonya'nın Irak Büyükelçiliği 2 Ağustos 2021 tarihinde yaptığı açıklamada, Irak Bağımsız Yüksek Seçim Konseyinin (IHEC) kapasitesini geliştirmeyi desteklemek adına faaliyet yürüten BM öncülüğündeki bir projeye iki milyon dolarlık katkı yapıldığını duyurmuştur. Japonya'nın Irak Büyükelçisi Suzuki Kotaro, seçimlerin "Irak halkının arzu ve isteklerini ulusal politikaya dönüştürmek için en temel fırsat" olduğunu belirtmiştir. Büyükelçi Kotaro, yardımın IHEC'in desteklenmesine, Covid-19 tedbirlerinin uygulanmasına, seçimlerin şeffaf ve güvenilir bir şekilde yapılmasına katkıda bulunacağını umduğunu belirtmiştir.³⁶

• Sağlık ve Sosyal Hayat

BM Irak Yardım Misyonu (UNAMI) ve BM İnsan Hakları Ofisi, Irak'ta adalet sistemi ve işkence uygulamalarına ilişkin bir rapor yayımlamıştır. 1 Temmuz 2019 - 30 Nisan 2021 dönemini kapsayan rapor; 235 mahkûm ile birlikte cezaevi personeli, hâkimler, avukatlar ve tutuklu aileleri gibi diğer kişilerle yapılan görüşmelere dayanmaktadır. Rapor, kötü muamele ve işkence yasak olmasına rağmen uygulamada bu tip davranışlara yoğun bir şekilde rastlandığını göstermektedir.³⁷

34 <http://krdnews.info/eski-irak-savunma-bakani-pkk-irak-icin-sorun-cok-cikariyor>

35 <https://www.basnews.com/tr/babat/704818>

36 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/UN-signs-financing-agreement-with-Japan-to-support-UN-electoral-assistance-to-Iraq>

37 <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-implementation-laws-key-ending-torture-and-building-public-trust-justice-system-un>

Irak Dışişleri Bakanlığı, insan kaçakçılığını ve kaçanların akıbetlerini incelemek üzere soruşturma başlattığını duyurmuştur. Bakanlıktan yapılan açıklamaya göre seyahat özgürlüğünü kullanarak ya da insan kaçakçılarının tuzaklarına düşerek ülkelerini terk eden Iraklılar, ülkenin önemli bir sorununu ortaya koymaktadır. Bu nedenle çeşitli tedbirler alındığı belirtilmektedir. Örneğin, Irak'tan Belarus'a yapılan seyahatlerin geçici olarak durdurulması ve oradan Bağdat'a dönüş uçuşlarının devam etmesi gibi pek çok önlem alındığı ifade edilmektedir.³⁸

Irak Sağlık Bakanlığı Genel Müdürü Riyaz Abdülemir, Irak'ın şu anda Covid-19 pandemisinin üçüncü dalgasının zirvesinde olduğunu ve başta gençler olmak üzere tüm yaş gruplarının arasında hızla yayıldığını ifade etmiştir. Riyaz Abdülemir, hastanelerin artık vakalarla dolu olduğunu ve yüksek düzeyde acil durumla karşı karşıya kaldıklarını ve bu nedenle sokağa çıkma yasağının uygulanmasının Irak'taki mevcut duruma uygun bilimsel ve tek çözüm olduğunu belirtmiştir.³⁹ Irak'ta Covid-19'a yakalanan kişi sayısı günlük sekiz bin civarında seyretmektedir.

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi Başkanı Hasan Turan, Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih başkanlığında Irak'taki siyasi parti liderleri ile bir araya geldiği Bağdat'taki toplantıya katıldı. Toplantıda söz alan Turan, özellikle 10 Ekim 2021'de gerçekleşmesi planlanan erken seçimlerin adil ve şeffaf bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini, 2018'deki seçim hilelerinin yaşanmamasını umduklarını vurguladı. Erken seçimlerin bu kapsamda gerçekleştirilebilmesi için Birleşmiş Milletlerin aktif olarak denetleyici rolünü kullanması gerektiğini ifade eden Turan, bilhassa seçim sonrası oy sayımlarının sadece elektronik biçimde değil, elle sayımla da mutlaka yapılması gerektiğini belirtti. Diğer yandan Irak Yüksek Seçim Komiserliğinin Kerkük Ofisine de değinen Turan, ofisin mevcut yapısının seçimlerin adil ve şeffaflığına dair güven vermediğini ve ofis içerisinde tüm etnik grupların eşit temsili için yeniden yapılanmaya gidilmesi gerektiğini vurguladı.⁴⁰

Toplantıda ABD ve Irak arasındaki diyalog görüşmelerine de değinen Turan, iki ülke arasında bilhassa güvenlik noktasında ilerletilen müzakereleri hükûmet adına olumlu bir çaba olarak gördüklerini ifade etti.⁴¹

IKBY Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakan Aydın Maruf, terör örgütü IŞİD'in 2014'te öldürdüğü bazı Yezidi isimlerin aileleriyle bir araya geldi. Görüşme sonrası basına açıklama yapan Maruf, IŞİD'in Irak'ta Yezidilere yönelik gerçekleştirdiği katliamın üzerinden 7 yıl

38 <https://ina.iq/eng/13212-foreign-ministry-investigative-measures-have-been-taken-regarding-citizens-trafficking.html>

39 <https://www.facebook.com/tebajansi/photos/a.701553236698553/1768750213312178/?type=3&theater>

40 <https://www.facebook.com/hasanturanitc/posts/2936153293290435>

41 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1765317443655455>

geçtiğini, bu olumsuz geçmişin ardından Musul'da yeniden istikrarın sağlanması için merkezi hükûmet ve IKBY arasında imzalanan Sincar Anlaşması'nın bir an önce uygulanması gerektiğini vurguladı. Henüz Sincar Anlaşması'nın yalnızca kağıt üzerinde kaldığını, pratikte uygulanmadığını belirten Maruf, anlaşmanın uygulanmaması için bazı çabalar olduğunu bildirdi. Yezidi ailelerin de Sincar Anlaşması'nın uygulanmasını istediklerini söyleyen Maruf, şu an kamplarda yaşayan Yezidi ailelerinin yurtlarına dönmemesi için terör örgütü PKK'nın da faaliyetlerinin bulunduğunu ifade etti.⁴²

Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, Rudaw'a verdiği röportajda Türkmenlere dair açıklamalarda bulundu. Türkmenlerin Irak'ın genelinde nüfus bakımından üçüncü sırada yer alan ana unsuru olduğunu belirten Güney, Türkiye'nin Türkmenleri doğrudan "soydaşları" olarak gördüğünü ancak bunun Irak'ın bütünlüğüne aykırı bir bakış açısı olmadığını söyledi. Güney, Türkmenlerle ilgili olarak şu ifadeleri kullandı: "Kerkük'e gittim, Erbil'deyim. Gördüğüm tablo açıkçası tarihsel süreçle uyumlu değil. Irak Türklerinin buradaki durumu tarihsel geçmişi ile uyumlu değil. Necef'e, Kerbela'ya ilk ziyaretimi yaptım. Daha sonra Kürt'ü, Türk'ü ve Arap'ı ile barış içinde bir arada yaşama kültürünün sembolü olduğu için Irak'ın gözbebeği olarak nitelendirdiğim Kerkük'ü ziyaret ettim."⁴³

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Listesi başkanları ile birlikte düzenlediği basın toplantısında, Türkiye'nin çeşitli noktalarında devam eden orman yangınlarına karşı destek ve dayanışma açıklamasında bulundu. Irak Türkmenleri ve tüm Iraklıların her zaman yanında olan Türkiye'ye destek mesajları iletilen açıklamada, Türkiye'de bulunan tüm Türkmen dernek, vakıflarının ve Türkiye'de ikamet eden tüm Türkmenlerin yangınlara yardımda bulunmak için seferber oldukları vurgulandı. Uluslararası toplum ve Irak hükûmetine çağrı yapılan açıklamada, yangınlara karşı Türkiye'ye yardımda bulunulması gerektiğinin altı çizildi.⁴⁴

ITC Başkanı Hasan Turan, Kerkük'teki genel merkezde Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı Başkanı Turhan Ketene ile bir araya geldi. Yapılan görüşmede Irak Türkmenlerini ilgilendiren Irak'taki güncel meselelerin ele alındığı bildirildi. Bu kapsamda iki isim özellikle 10 Ekim 2021'de yapılması planlanan erken seçimlere Türkmenlerin katılım oranının Türkmen siyasetinin başarısı üzerinde son derece önemli olduğunun altını çizdi.⁴⁵

• Güvenlik

Irak Elektrik Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Irak'ın kuzeyinde yer alan yüksek gerilim hattına yönelik saldırı gerçekleştirildiği ifade edildi. Açıklamada, eylemin bir terör

42 <https://www.facebook.com/697288953791648/videos/1237914466725240>

43 <https://www.rudaw.net/english/interview/03082021>

44 <https://twitter.com/hasanturank/status/1422824825328914435?s=20>

45 <http://www.turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22443-turan-ve-ketene-itc-genel-merkezi-nde-bir-araya-geldi.html>

saldırısı olduğu, saldırının Kerkük ve Musul arasındaki elektrik hattına yönelik el yapımı patlayıcılar ile gerçekleştirildiği ve saldırı akabinde bölgede uzun süreli elektrik kesintilerinin yaşandığı ifade edildi.⁴⁶

Kerkük'e bağlı Reşad nahiyesinde gerçekleşen terör örgütü IŞİD saldırısında bir federal polisin hayatını kaybettiği, iki polisin ise yaralandığı bildirildi. Yapılan açıklamada, bölgedeki IŞİD militanlarının federal polis güçlerine silahlı saldırıda bulunduğu, kayıpların bu saldırı neticesinde verildiği ve çatışma sonucunda bir IŞİD mensubunun da öldürüldüğü belirtildi.⁴⁷

Öte yandan Irak Güvenlik Medya Ağı tarafından paylaşılan bilgilerde, Kerkük'ün Havice ilçesindeki kırsal bölgede terör örgütü IŞİD'e yönelik geniş kapsamlı bir askerî operasyonun başlatıldığı bildirildi. Operasyonun bilhassa IŞİD hücrelerinin Kerkük'te en aktif olduğu Çay Vadisi'nde sürdüğü, operasyon ile birlikte örgüte ait çok sayıda silah, mühimmat ve yaşam malzemesinin ele geçirildiği ifade edildi.⁴⁸

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak İnsan Hakları Gözlem Merkezi Başkanı Mustafa Sadoon, terör örgütü IŞİD'in 2014 yılında sadece Yezidileri değil, Türkmen kadınları da kaçırdığını hatırlatan bir açıklama yaparak bu konuda uluslararası kamuoyunun görmezden gelmelerine yönelik sitemde bulundu. Yezidilere yönelik soykırımın 7. yıl dönümünde sosyal medya hesabından paylaşımında bulunan Sadoon, "Yalnız Yezidi kadınlar değil, kaçırılan Türkmen kadınlar da var. Bunlar hakkında medya ve siyasette söz edilmiyor. Belki de çok daha büyük zulme uğradılar" ifadelerine yer verdi.⁴⁹

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, beraberindeki heyet ile birlikte İran'ın 8. Cumhurbaşkanı seçilen İbrahim Reisi'nin yemin törenine katıldı. Perşembe günü Tahran'a varan Barzani, üst düzey diplomatik bir törenle karşılandı. Törende, IKBY bayrağı ile İran İslam Cumhuriyeti bayrağının yan yana yer alması ve Irak bayrağının bulunmaması dikkat çekmiştir. Ancak tören dışında Barzani'nin İran yetkilileri ile yaptığı görüşmelerde sadece İran ve Irak bayrakları yer almıştır.

IKBY İran Temsilcisi Abdullah Akreyi, "Tahran'da çok sıcak bir karşılama gerçekleşti. Başkan Barzani, diğer devlet başkanlarına uygulanan karşılama ile karşılandı" sözlerini kullan-

46 <https://alnoornews.net/archives/307766> /الكهرباء-تعطّل-تعرض-خط-كركوك-القيارة

47 <https://www.alsumaria.tv/news/391990> /أمن-اشتباكات-بين-الشرطة-الاتحادية-وعناصر-من-داعش-في-كركوك

48 <http://www.turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22437-kerkuk-te-deas-operasyonunda-3-terrorist-olduruldu.html>

49 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1767385590115307>

mıştır.⁵⁰ Öte yandan törenden iki gün sonra İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatibzade, IKBK Başkanı Neçirvan Barzani'nin karşılama töreninde IKBK bayrağının bulunmasının bir protokol hatası olduğunu ifade etmiştir. Hatibzade, İran'ın Irak'ın toprak bütünlüğüne her zaman saygı duyacağını söylemiştir.⁵¹

Barzani, ziyareti kapsamında 6 Ağustos'ta İran'ın yeni Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve İran Meclis Başkanı Muhammed Bakır Kalibaf ile ayrı ayrı bir araya gelmiştir. IKBK heyetinde Parlamento Başkanı Rewas Fayak, IKBK Başkanlık Divanı Başkanı Fevzi Heriri, Diyanet İşleri ve Vakıflar Bakanı Pştivan Sadık, Kültür ve Gençlik Bakanı Hamay Hama Said ve Çalışma ve Sosyal İşler Bakanı Kwestan Muhammed yer almıştır.⁵² IKBK Başkanlık Ofisinden yapılan açıklamaya göre, görüşmelerde Irak ve IKBK'nin İran ile ilişkileri, Irak, IKBK ve İran'daki durum, ortak iş birliği, güvenlik ve istikrar konuları ele alınmıştır. Görüşmelerde iki taraf, IKBK ile İran Cumhuriyeti arasındaki tarihî ilişkilere değinerek Erbil ve Bağdat ile Tahran arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi, ticaret hacminin genişletilmesi, bölgenin güvenliğinin muhafaza edilmesi ve sınırların korunması gerektiğini vurgulamıştır.

IKBK Başkanı ayrıca İran Meclisinde bulunan Kürt milletvekilleri ile bir araya geldi. Senendec Milletvekili Mehdi Ferşadan sosyal medya hesabından, "IKBK Başkanı Neçirvan Barzani ile yaptığımız görüşmede Sayın Barzani'yi şehrimiz Senendec'e davet ettik, Başkan Barzani ise memnuniyetle İran'a yapacağı bir sonraki ziyaretinde Senendec'i ziyaret edeceğini söyledi" şeklinde bir paylaşım yapmıştır.⁵³ İran'ın IKBK ile üç resmî sınır kapısı bulunmaktadır. Geçtiğimiz son dört ayda Irak ile İran arasında ticaret hacminin 2,8 milyar dolar olduğu belirtilmektedir. Bu oranın 1,68'inin IKBK ile gerçekleştirildiği ifade edilmektedir.

IKBK'de 8 Temmuz tarihinde KYB Eş Başkanları Bafel Talabani ile Lahur Cengi arasında patlak veren güç mücadelesi devam etmektedir. Talabani ailesi, Lahur Cengi'nin yurt dışına çıkması yönünde taleplerini arttırırken, Lahur Cengi Süleymaniye'deki evinde destekçileri ile görüşmektedir. Lahur Cengi'nin kardeşleri eski Terörle Mücadele Birimi Başkanı Polat Cengi ve IKBK'nin eski Rusya Temsilcisi Aso Cengi'ye⁵⁴ Süleymaniye Soruşturma Mahkemesi tarafından 27 Temmuz'da çıkarılan tutuklama kararı üzerine 3 Ağustos'ta Lahur Cengi hakkında da yakalama kararı çıkarılmıştır.⁵⁵ Ancak alınan kararların an itibarıyla uygulanmadığı görülmektedir. KYB Eş Başkanı Lahur Cengi, parti içerisinde yaşanan krizi kendisine karşı bir "komplot" şeklinde değerlendirerek tüm hukuki yolların tıkanıldığını ileri sürmüştür.

KYB medyası tarafından boykot edilen ve kendisine bağlı medya kuruluşlarına el konulan Lahur Cengi, sosyal medya hesabı üzerinden yeni açıklamalarda bulunmuştur. Cengi, Sü-

50 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0508202114>

51 <https://politicpress.com/63160/>

52 <https://esta.krd/82528/>

53 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/060820216>

54 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/2707202113>

55 <https://www.basnews.com/tr/babat/705171http://diplomaticmagazine.net/economy/3972>

leymaniye ile IKBÝ'nin güvenliği için diyalog yolunu tercih ettiğini, tüm yetkilerinden feragat etmeyi ve bu süreçte kendisine yöneltilen suçlamaların araştırılmasına imkân tanımayı kabul ettiğini dile getirmiştir. Parti içerisinde gelecek bir çözüm konusunda ümitsiz olduğunu vurgulayan Cengi, bu nedenle Süleymaniye Mahkemesi'ne başvurmaya karar verdiğini söylemiştir. Cengi, "Buradan tüm üye, kadro, taraftar ve halkı, IKBÝ'yi terk etmem istendiği konusunda bilgilendirmek istiyorum. Aksi durumda kararın zorla uygulanacağı, evime baskın yapılarak IKBÝ'den çıkarılacağım anlaşıyor" demiştir. "Son nefesime kadar halkımı terk etmeyeceğimi belirtmek isterim" diyen Cengi, partinin gönüllüleri ile elinden ne geliyorsa yapacağını ifade etmiştir.⁵⁶

2 Ağustos'ta Rudaw'da bir programa katılan KDP Politbüro üyesi Hoşyar Zebari, "KYB içinde yaşanan olaylar KDP ile ilgili değildir" sözlerini kullanmış, gelecekte KYB ile KDP arasındaki ilişkilerin iyi olacağını ileri sürmüştür.⁵⁷

Çarşamba günü, KYB Eş Başkanı Bafel Talabani başkanlığında KYB Politbürosu toplanmıştır. Toplantıdan sonra yapılan açıklamada, "KYB Politbürosu, sorunların acilen diyalog ile çözülmesi taraftarıdır" ifadeleri yer almıştır.⁵⁸

• Ekonomi

IKBY Başbakanlık Ofisinden yapılan bir açıklamada Bağdat'ın, bu ay için IKBÝ memur maaşına ayırılacak payın tamamlanması için 200 milyar doları Erbil'e göndereceği açıklanmıştır.⁵⁹ Konuya ilişkin Irak Parlamentosu Kürt milletvekili Rebwar Kerim, Bağdat tarafından 200 milyar dinarın Erbil'e gönderilmesini mali ve siyasi bir yardım olarak değerlendirmektedir. Rudaw'a konuşan Kerim, Bağdat'ın mali desteğinin ekim ayında yapılacak erken seçimlere kadar devam edeceğini ifade etmiştir.⁶⁰ Öte yandan IKBÝ Maliye Bakanı Awat Cenab IKBÝ'deki banka yöneticileri ile düzenlediği toplantıda, ağustos ayı için memur maaşlarının kesintisiz ve gecikmeden yatırılacağını duyurmuştur.⁶¹

Pazar günü IKBÝ Girişim Kurulu tarafından çıkarılan karara göre 4 Temmuz'da IKBÝ Yüksek Maliye Konseyi toplantısında alınan karara dayanarak girişim projelerinin onaylanma yetkisi özel idare veya il bazında Girişim İl Genel MüdürlüĐüne verilmiştir. Alınan kararın Süleymaniye Öz Yönetimi Projesi'nin bir maddesi olduğu bilinmektedir. Böylece projenin önemli noktalarından birisi hayata geçirilmiştir.⁶²

56 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0208202125>

57 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0208202136>

58 <https://esta.krd/82193/>

59 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=193555>

60 <https://www.rudaw.net/sorani/business/01082021>

61 <http://www.shanpress.com/details.aspx?jimare=29254>

62 <https://esta.krd/81528/>

• Güvenlik

İran Kürdistan Demokrat Partisi (İKDP) Merkez Komite Üyesi Musa Babahani Erbil’de bir otelde ölü bulunmuştur. İKDP’den yapılan açıklamada Musa Babahani’nin İran bağlantılı 2 kişi tarafından kaçırıldığı ve ağır işkence edilerek öldürüldüğü belirtilmiştir. Açıklamada, “Babahani, perşembe günü akşam saatlerinde İranlı iki kişi tarafından kaçırıldı. Cenazesi cumartesi günü Guli Slemani otelinde bulundu” ifadeleri yer almıştır. İKDP açıklamasında, Musa Babahani’nin cenazesinde işkence izleri bulunduğu kaydedilmiştir.⁶³ Erbil Asayiş İl Müdürlüğü tarafından konu ile ilişkin soruşturma başlatıldığı bildirilmiştir.⁶⁴

Peşmerge ile Irak ordusundan oluşturulacak iki ortak tugayın göreve başlaması için çalışmaların sürdürüldüğü aktarılmaktadır. Bir medya kanalına röportaj veren Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı IKBY Temsilcisi Tümgeneral Abdulhalik Talat, “İŞİD’in aktif olduğu bölgelerdeki güvenlik boşluğunun doldurulması için Peşmerge ile Irak ordusundan oluşturulacak iki ortak tugayın bir an önce göreve başlaması için çalışmalar sürüyor” demiştir. Bu iki tugayın ilk etapta eğitim göreceğini belirten Talat, “Eğitimleri tamamlandıktan sonra konuşlanacakları yerler belirlenecek. Özellikle Kerkük, Tikrit ve Hanekin sınırlarında konuşlandırılacaklar” ifadelerini kullanmıştır. Talat, iki tugayın oluşturulmasının özellikle IKBY açısından çok önemli bir adım olduğunu vurgulayarak, “Görevleri sadece İŞİD ile mücadele olmayacak. Aynı zamanda istihbarat bilgileri toplayacaklar. Nerede gerekiyorsa orada konuşlanacaklar. Şu an Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı ve IKBY Peşmerge Bakanlığı tarafından bu iki tugayın oluşturulması için çalışma yürütülüyor. Kısa süre içinde çalışmaların tamamlanacağını umuyorum” demiştir. İki tugayın, Irak’taki Uluslararası Koalisyon güçlerince donatılacağı ve yine koalisyon tarafından doğrudan komuta edileceği belirtilmiştir. Talat, “Irak güçleri, İŞİD ve diğer silahlı grupların aktif olduğu söz konusu bölgeleri tek başlarına koruyamayacakları kanaatine varmış durumda” sözlerini kullanmıştır.⁶⁵

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY’de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 250 bini aşarken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 4 bin 900 olmuştur. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 204 bin 261’e ulaşmıştır.⁶⁶

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Washington merkezli Aspen Enstitüsünün video konferans aracılığıyla düzenlediği forumda konuşma yapan Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan başkenti Doğu Kudüs

63 <https://kurdistanukurd.com/?p=79629>

64 <https://politicpress.com/63311/>

65 [66 <https://www.rudaw.net/sorani/health/070820213>](https://www.kurdistan24.net/ckb/story/208528-دهكریت-عزراق-سوپیای-پیشمهرگه-سوپیای-هه‌h</p>
</div>
<div data-bbox=)

olan bağımsız bir Filistin devleti kurulmadıkça İsrail ile normalleşmenin mümkün olmadığını söyledi. Filistin-İsrail sorununun çözülmesinin bölgede sürdürülebilir bir güvenliğin sağlanması için olmazsa olmaz olduğunu belirten Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı, BAE, Bahrein gibi ülkelerin İsrail ile normalleşme anlaşmaları imzalamalarının Filistin meselesinin çözümüne pozitif katkı yapacağına inandığını ifade etti. Bu ülkelerin sorunun çözümünde rol oynayabileceğini ifade eden Farhan, böylece bölgede sürdürülebilir bir güvenlik ve barış ortamının mümkün olabileceğini belirtti.⁶⁷

ABD Temsilciler Meclisi Sözcüsü Nancy Pelosi, ABD Kongresinin Suudi Arabistan'da gerçekleşen insan hakları ihlallerini yakından takip edeceğini belirtti. İnsani yardım görevlisi Abdulrahman al-Sadhan'ın tutuklanmasının kabul edilemez olduğunu söyleyen Pelosi, bunun ifade özgürlüğünün ihlali olduğunu da vurguladı. Uluslararası Kızıl Haç Komitesi çalışanı olan 37 yaşındaki Al-Sadhan aynı zamanda bir ABD vatandaşının oğludur. Al-Sadhan, Suudi Arabistan mahkemeleri tarafından 20 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.⁶⁸

Suudi makamların ülkenin güney vilayetlerindeki iş verenlerden istihdam ettikleri Yemenlileri, bu vilayetler dışındaki başka bölümlere ya da şirketlere transfer etmelerini talep ettiklerine yönelik iddialar, bu bölgelerde ikametgâh eden Yemenlilerin sınır dışı edilmesi endişesi yaşamalarına yol açtı. Bu şirketlerin Yemenlileri işten çıkarabileceği, ikametgâh izinlerini iptal edilebileceği ve dört ay içinde sınır dışı edebileceği de belirtildi.⁶⁹

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE Devlet Başkanı Diplomatik Danışmanı Enver Gargaş, Tunus'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Ziyareti kapsamında Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said ile bir görüşme gerçekleştiren Gargaş, Cumhurbaşkanı Said'in tartışmalara yol açan son kararını desteklediklerini ifade etti. Toplantı sonrası konuşan Gargaş "Tunus devletini ve cumhurbaşkanını bu olumlu gündemde destekliyoruz" ifadelerini kullandı. Kays Said'in parlamentoyu askıya alıp milletvekillerinin dokunulmazlıklarını kaldırması kararı sonrasında BAE'nin bu olayların arkasında olduğuna yönelik yorumlar uluslararası kamuoyunda sıklıkla dillendirilmişti.⁷⁰

BAE'li bir şirketin ortak yapımcılığını üstlendiği ve Katar'ı "terörist" bir devlet olarak lanse ederek tartışmalara neden olan "Misfits" isimli filmin senaryosunun BAE tarafından yapılan baskılar sonucunda değiştirildiği iddia edildi. Al Jazeera'nin hazırladığı özel haberde filmin ortak yapımcılarında Rami Jaber'in bir anlaşmazlık sebebiyle BAE'li ortağına karşı ABD'de bir dava açtığı, Al Jazeera tarafından ulaşılan bir ses kaydında BAE'li şirketin kurucusu Man-

67 <https://www.middleeastmonitor.com/20210804-saudi-arabia-minister-says-israel-must-allow-establishment-of-a-palestinian-state/>

68 <https://www.middleeastmonitor.com/20210804-us-closely-monitoring-human-rights-abuses-in-saudi-arabia-as-fate-of-aid-worker-hangs-in-balance/>

69 <https://www.middleeastmonitor.com/20210805-saudi-arabia-to-deport-800000-yemen-workers-say-sources/>

70 <https://www.middleeasteye.net/news/tunisia-coup-uae-supports-president-saids-positive-agenda-says-official>

soor al-Dhaheri'nin davayı geri çekmesi için Jaber'e büyük miktarda para teklif ettiği belirtildi. Al Jazeera'nin özel haberi sonrası Jaber'in ölüm tehditleri aldığı ve bundan dolayı şu an ikamet ettiği Belçika'da kendisine koruma tahsis edildiği ifade edildi.⁷¹

BAE'li milyarder iş insanı Mohamed Alabbar'ın İsrail'in Ulusal Gıda Güvenliği programını finanse eden bağışçılardan biri olduğu belirtildi. Dünyanın en uzun kulesi Burç Halife'nin de gayrimenkulleri arasında bulunduğu Emaar Properties'in sahibi olan Mohamed Alabbar'ın diğer dört bağışçıyla birlikte binlerce ihtiyaç sahibine 18 yılda toplam 170 milyon dolardan fazla (550 milyon İsrail şekeli) yardımda bulunduğu ifade edildi.⁷²

• Katar

Al Jazeera muhabiri Rabie Al-Sheikh'in Katar'dan Mısır'a döndüğü sırada Kahire Havalimanı'nda tutuklandığı ve daha sonra Mısır İçişleri Bakanlığı Ulusal Güvenlik Ajansı yetkililerince "zorla kaybedildiği" ifade edildi. Al Jazeera ya da Mısır tarafından herhangi bir açıklama yapılmazken, olay hakkında bilgi sahibi olan bir kaynak Rabie Al-Sheikh'in Al Jazeera'nin Kahire Havaalanı'nda bulunan ofisindeki işi hakkında uzun bir soruşturmaya tabi tutulduktan sonra tutuklandığını belirtti. 2013 yılında Mısır'dan yaptığı yayınları mahkeme kararıyla durdurulan Al Jazeera, Katar ve Mısır arasında ilişkilerin yeniden başlatılması sonrasında geçen hafta tekrar kuzey Afrika ülkesinden yayın yapmaya başlamıştı.⁷³

Ekim ayında yapılacak Şura Konseyi seçimleri için hazırlıklarına devam eden Katar'da seçimlerde yarışacak adayların medyada eşit oranda temsiline sağlanması için yeni bir platform kuruldu. Şura Konseyi Seçimleri için Medya Destek Komitesi tarafından başlatılan bu yeni platformda adayların çeşitli ortamlarda yer almasına olanak tanınarak adil ve eşit temsiline sağlanması amaçlanmaktadır.⁷⁴

Katar ve Filistin Ulusal Yönetimi'nin Gazze'ye yapılacak Katar yardımlarının bölgeye ulaştırılmasına yönelik mekanizma üzerine anlaştığı bildirildi. Anlaşma, Hamas'ın Filistin Ulusal Yönetimi'nin sürece dâhil olmasını kabul ettikten sonra geldi. Anlaşmaya göre Filistin Ulusal Yönetimi Katar yardımlarının Gazze Şeridi'nde ihtiyaç sahibi olan ailelere ulaştırılmasından sorumlu olacak.⁷⁵

• Yemen

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, İsveçli diplomat Hans Grundberg'i BM'nin yeni Yemen Özel Temsilcisi olarak atadığını duyurdu. 2019 yılından bu yana Avrupa Birliği'nin (AB) Ye-

71 <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/2/how-uae-funded-film-the-misfits-became-anti-qatar-propaganda>

72 <https://www.middleeastmonitor.com/20210807-uae-tycoon-secretly-contributes-to-israel-food-initiative/>

73 <https://www.dohanews.co/al-jazeera-journalist-forcibly-disappeared-in-egypt-upon-arrival/>

74 <https://www.thepeninsulaqatar.com/article/03/08/2021/QMC-launches-media-platform-for-Shura-Council-candidates>

75 <https://www.middleeastmonitor.com/20210804-qatar-pa-agree-on-mechanism-to-transfer-funds-to-gaza/>

men Büyükelçisi olarak görev yapan Grundberg, BM'nin dördüncü Yemen özel temsilcisi olacak. Grundberg, üç ay önce BM İnsani İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığı'na atanan Martin Griffiths'in yerini alacak.⁷⁶ Grundberg'in atanma kararı sonrası Yemen'in meşru hükûmeti Dışişleri Bakanlığında yayımlanan açıklamada atamadan dolayı duyulan memnuniyet dile getirildi.⁷⁷

Dünya Bankası tarafından yayımlanan son raporda Yemen nüfusunun %70'inin açlık riskiyle karşı karşıya olduğu belirtildi. 2015 yılından bu yana Yemen gayrisafi yurt içi hasılasının yarı yarıya düştüğü belirtilen raporda, ülke nüfusunun %80'inin yoksulluk sınırı altında yaşamak zorunda kaldığı ifade edildi.⁷⁸

• Kuveyt

Kuveyt Emiri Şeyh Nevaf'ın temsilcisi olarak İran'a giden Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır, İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'ye Şeyh Nevaf tarafından yazılmış bir mektup sundu. İran'ın yeni Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin yemin törenine katılmak için Tahran'a giden Şeyh Dr. Ahmed Nasır, seremoni öncesi Reisi ile yaptığı görüşmede göreve gelmesi dolayısıyla tebriklerini ileterek İran için iyi dileklerini dile getirdi.⁷⁹

• Umman

Sultan Heysem bin Tarık tarafından görevlendirilen Dışişleri Bakanı Sayyid Badr Hamad Al-Busaidi, seçilmiş İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin yemin törenine katılmak üzere İran'a gitti.⁸⁰ Sayyid Badr Al-Busaidi, İran Dışişleri Bakanı Cevad Zarif ile de bir görüşme gerçekleştirdi. İkili ilişkiler ve çeşitli alanlarda iş birliği üzerine konuşulduğu belirtildi. Uluslararası ve bölgesel gelişmeler hakkında da konuşulduğu ifade edildi. Zarif, Umman ve İran arasındaki tarihsel ilişki ve Umman'ın akıllı siyasi rolü hakkında konuştu.⁸¹ İbrahim Reisi ile de görüşen Sayyid Badr, iyi dileklerini ilettili.⁸²

• Bahreyn

Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid Al Nahyan, Bahreyn'e bir ziyaret gerçekleştirdi. Bahreyn Kralı Hamed bin İsa Al Halife ile görüştü. Görüşmede BAE-Bahreyn arasındaki her alanda gelişmiş köklü ilişkilere ve iş birliğine vurgu yapıldı. Abu Dabi Veliaht Prensi'ne Bahreyn ziyareti sırasında üst düzey yetkililerden oluşan geniş bir heyet eşlik etti.⁸³

76 <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-chief-names-swedish-diplomat-new-yemen-envoy-2021-08-06/>

77 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemen-welcomes-appointment-of-new-yemen-special-representative-to-un/2327283>

78 <https://www.middleeastmonitor.com/20210804-world-bank-70-of-yemenis-are-at-risk-of-starvation/>

79 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2991391&Language=en>

80 <https://timesofoman.com/article/104925-omans-minister-to-attend-raisis-swearing-in-ceremony>

81 <https://timesofoman.com/article/104952-oman-iran-review-bilateral-relations-and-joint-cooperation>

82 <https://timesofoman.com/article/104996-iranian-president-receives-omans-foreign-minister>

83 <https://www.bna.bh/en/HMKingmeetsAbuDhabiCrownPrincestressesdepthofBahrainiUAErelations.aspx?cms=q8FMfJgiscL2fwlz0N1%2bDkOKAPDYuPeixA1J44DXc48%3d>

Bahreyn Dışişleri Bakanı Abdullatif bin Raşid Al Zayani Tunus Dışişleri Bakanı Othman Jerandi ile telefonda bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşme sonrası açıklamalarda bulunan Tunus Dışişleri Bakanı'nın ifadelerine göre, Bahreynli bakan ülkesinin Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said'in aldığı son kararları desteklediğini belirtti. Tunuslu bakan Bahreynli mevkidaşının kendisine "Bahreyn'in Cumhurbaşkanı Kays Said'in ulusal güvenlik ve dünya refahı lehine olan bilgelğine tamamen güveniyorum" dediğini sözlerine ekledi.⁸⁴

■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

• Mısır

Tunus Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamada Tunus'a bir ziyaret gerçekleştirerek Cumhurbaşkanı Kays Said ile görüşen Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri'nin, Said'e Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi'nin desteklerini ilettiği belirtildi. Ayrıca açıklamaya göre Şükri, ülkesinin Tunus hükûmetinin başına (Kays Said) ve onun bu anayasal süreci barış içerisinde yürütme kabiliyetlerine inandıklarını ve Tunus halkı için daha iyi bir gelecek temenni ettiklerini söyledi. Açıklamaya göre Said ise Mısır'ın güvenlik ve istikrarının Tunus'un güvenlik ve istikrarının bir parçası olduğunu vurgulayarak, iki ülke arasındaki mevcut koordinasyon ve iş birliğini geliştirmeye devam etme konusundaki isteklerini vurguladı.⁸⁵

Gamsa'daki yüksek güvenli hapis hanesinde tutulan 70 yaşındaki mühendis Muhammed Enver'in hücrelerinde hayatını kaybettiği açıklandı. Muhammed Enver, 2013 yılında İsmailiye'de bir adliye binasını yakmakla suçlanarak gözaltına alınmış ve İsmailiye Askerî Ceza Mahkemesi tarafından 300'den fazla kişinin katıldığı toplu davada 15 yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. Mısır İnsan Hakları Ağına göre Enver, bu yıl Mısır'da gözaltındayken ölen yirmi sekizinci siyasi mahkûm oldu.⁸⁶

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi, cumartesi günü Kahire'de Irak Savunma Bakanı Ju-maah Enad Saadoon ile iki ülke arasındaki askerî iş birliğini görüşmek üzere bir araya geldi. Mısır Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, görüşmede iki ülke arasında ortak askerî eğitim programları ve uzmanlık paylaşımı ele alındı. Açıklamada, görüşmelerde Arap dünyası ve bölgesel konuların da ele alındığı belirtildi.

Mısır, hükûmet tarafından sübvansiyon edilen ekmeğin fiyatına dört katı zam yapılmasını onayladı. Yarı resmî bir kuruluş olan Ticaret Odaları Genel Federasyonu yaptığı açıklamada, fiyatın beş Mısır kuruşundan (0,0032 dolar), 20 kuruşa (0,013 dolar) yükseltildiğini söyledi. Karar, Cumhurbaşkanı Sisi'nin sübvansiyonlu ekmeğin fiyatının okul yemeği programı için 8 milyar Mısır poundu (508 milyon doların üzerinde) tutarında fon oluşturulması için arttırılacağını söylemesinden birkaç gün sonra geldi.⁸⁷

84 <https://www.middleeastmonitor.com/20210805-bahrain-backs-tunisia-presidents-measures/>

85 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egypt-s-sisi-signals-support-for-his-tunisian-counterpart-said/2323489>

86 <https://www.middleeastmonitor.com/20210803-mohamed-anwar-becomes-28th-political-prisoner-to-die-in-egypt-this-year/>

87 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egypt-hikes-price-of-subsidized-bread-by-300-/2325746>

• Libya

Libya Devlet Yüksek Konseyi Başkanlığına yeniden Halid el-Mişri seçildi. Devlet Yüksek Konseyi Sözcüsü Muhammed en-Nasır, Anadolu Ajansına yaptığı açıklamada, Mişri'nin başkent Trablus'ta yapılan seçimin ikinci turunda 128 üyeden 73'ünün oyunu alarak rakibi Salah Mitu'yu geride bıraktığını belirtti. Mişri, seçimin ardından yerel basına yaptığı açıklamada, "Konseyin kurum olarak kardeşlik ruhuyla çalışması gerekiyor ve umarım bugün konsey tarafından verilen dersi herkes anlayacaktır" dedi. İlk olarak Nisan 2018'de Libya Devlet Yüksek Konseyi Başkanı seçilen Mişri, 2019'da ikinci, 2020'de üçüncü defa bu göreve getirilmişti.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Libya Başbakanı Abdulhamid Dibeybe, heyetler arası görüşmede bir araya geldi. Vahdettin Köşkü'nde basına kapalı gerçekleşen başbaşa görüşme 1,5 saat sürdü.⁸⁸ Ayrıca Savunma Bakanı Hulusi Akar tarafından yapılan açıklamada, Ankara'nın Libya'yı destekleme konusunda kararlı olduğu belirtildi.⁸⁹

ABD Libya Özel Elçisi ve Büyükelçisi Richard Norland, Libya'daki durumun iyileşmekte olduğunu ve kalıcı bir çözüm bulma noktasına yakın olduklarını söyledi. Norland ayrıca, Libya'nın yurt dışındaki dondurulmuş fonlarının çözülmesine yönelik müzakerelerin başladığını belirtti.⁹⁰

• Tunus

Tunus Meclis Başkanı ve Nahda Hareketi lideri Gannuşi'nin kısa süre önce yakalandığı Covid-19 nedeniyle sağlık durumunun kötüleştiği ve başkentteki askerî hastaneye kaldırıldığı bildirildi. Tedavilerinin ardından sağlık durumu iyi olduğu anlaşılan Gannuşi'nin taburcu edildiği aktarıldı.⁹¹

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığından yapılan açıklamaya göre, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said ile telefonda görüştü. Cumhurbaşkanı Erdoğan, görüşmede Tunus'un istikrarını, iç barışını ve huzurunu korumasının bölgenin selameti açısından da son derece mühim olduğuna işaret ederek, son günlerde Tunus'ta yaşanan gelişmeleri bu bakımdan dikkatle takip ettiklerini belirtti. Tunus'un bu sıkıntılı dönemi atlatarak yoluna çok daha güçlü bir şekilde devam edeceğine inandıklarını ifade eden Erdoğan, demokratik geçişin bölgedeki ilham kaynağı Tunus Meclisinin faaliyetlerinin tüm zorluklara rağmen devam etmesinin hem Tunus hem de bölge demokrasisi için önemli olduğunu vurguladı. Problemlere çözüm üretme, sağlıklı tartışma ve diyalog zemini olarak meclisin çalışmalarını sürdürmesinin hayati değere sahip olduğunun altını çizen Cumhurbaşkanı Erdoğan, Tunus'ta demokrasinin korunması, özgürlüklerin garanti altına alınması ve hukukun üstünlüğünün gözetilmesinin çok kıymetli olduğunu dile getirdi.⁹²

⁸⁸ <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdoganin-libya-basbakani-abdulhamid-dibeybeyi-kabul-etti/2327623>

⁸⁹ <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/turkey-will-continue-support-libyans-turkish-defense-minister-says>

⁹⁰ <https://libyareview.com/15451/ambassador-norland-discusses-unfreezing-libyas-frozen-funds/>

⁹¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-meclis-baskani-gannusi-askeri-hastaneye-kaldirildi/2321498>

⁹² <https://www.aa.com.tr/tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-ile-tunus-cumhurbaskani-said-telefonda-gorustu/2322347>

Tunus Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamada, Said'in yayımladığı kararnameyle Hişam el-Meşişi hükûmetindeki iki bakanı daha görevden aldığı belirtildi. Açıklamada, Ekonomi ve Yatırımı Destekleme Bakanı Ali el-Kali'nin görevden alınarak yerine Siham el-Buğadiri'nin, İletişim Teknolojileri Bakanı Muhammed el-Fadıl Kureyyim'in yerine de Nizar bin Naci'nin atandığı aktarıldı. Cumhurbaşkanı Said, 26 Temmuz'da adalet ve savunma bakanlarını görevden almıştı.⁹³

Nahda Hareketi Şura Konseyinin Facebook hesabından yapılan yazılı açıklamada, "25 Temmuz'da alınan kararları reform için bir fırsata dönüştürmeliyiz ve bu uygulamalar demokratikleşme aşamalarından biri olmalı" ifadesine yer verildi. Ülkedeki en büyük parti olan Nahda Hareketi Şura Konseyinin, Cumhurbaşkanı Said'in aldığı kararların ardından ülkedeki durumu görüşmek üzere olağanüstü toplandığı duyurulmuştu.⁹⁴

Tunus Cumhurbaşkanlığından yapılan yazılı açıklamada, Cumhurbaşkanı Said'in yayımladığı kararnameyle Sağlık Bakanlığına yaptığı yeni atamaya ilişkin bilgi verildi. Açıklamada, Murabıt'ın, Said'in önünde anayasa yemini ederek görevine başladığı belirtildi. Aynı zamanda doktor olan Murabıt, ülkenin güneydoğusundaki Tatavin vilayetinde tuğgeneral rütbesiyle Covid-19 Askerî Aşılama Heyetine başkanlık ediyordu.⁹⁵

• Cezayir

Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said, Cezayir Dışişleri Bakanı Ramtane Lamamra ile bir araya geldi. Sosyal medyadan yaptığı açıklamada Lamamra, Said'e Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun'dan bir mesaj ilettiğini söyledi fakat mesaj içeriğine dair bir bilgi paylaşmadı.⁹⁶

Cezayir Ulaştırma Bakanı Issa Bakay, Cezayir'in Libya Büyükelçisi Kamal Abdelkader Hegazy ile bir araya geldiği ve Libya'ya Air Algérie uçuşlarının yeniden başlatılmasının konusunun görüşüldüğü aktarıldı. Cezayir Ulaştırma Bakanlığı yaptığı açıklamada, toplantıda Cezayir ile Trablus arasında bir deniz hattının en kısa zamanda açılmasının planlandığını dile getirdi.⁹⁷

Mısır'ın "Mısri el-Yevm" gazetesi ve Moritanya merkezli Sahra Medya Ajansında yer alan haberlere göre, aynı zamanda Afrika Birliği'ne (AfB) üye 7 Arap ülkesinin temsilcileri, İsrail'in gözlemci kabul edilmesi kararıyla ilgili AfB Komisyonu Başkanı Musa Faki'ye sözlü itiraz notası iletti. Mısır, Cezayir, Komor Adası, Tunus, Cibuti, Moritanya ve Libyanın AfB merkezinin bulunduğu Addis Ababa'daki elçileri tarafından iletilen notalarda, söz konusu Afrika ülkelerinin AfB'nin Filistin davasına verdiği desteğe vurgu yaptığı ve İsrail'in Afrika Birliği'ne gözlemci üye olarak kabul edilmesine itiraz ettiği dile getirildi. İsrail'in AfB'ye gözlemci üye olarak kabul edilmesinin, AfB'nin sistemine aykırı olduğu kaydedilen notalarda,

⁹³ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-cumhurbaskani-said-2-bakani-daha-gorevden-aldi/2322396>

⁹⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunustaki-nahda-hareketi-cumhurbaskaninin-aldigi-kararlari-reform-icin-firsata-donusturmeliyiz/2324957>

⁹⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-cumhurbaskani-said-yeni-saglik-bakanini-atadi/2327189>

⁹⁶ <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/tunisian-president-meets-algerian-fm-gets-message-from-tebboune/2321653>

⁹⁷ <https://libyareview.com/15351/algeria-discusses-resuming-flights-with-libya/>

“bu, komisyon başkanının takdirine bağlı olarak kabul edilemez. Usul ve siyasi açıdan bir ihlaldir” ifadelerine yer verildi. Olayların ardından Hamas yaptığı açıklamada Cezayir’in Filistin sorununu destekleme ve İsrail ile ilişkilerin normalleşmesini reddetme konusundaki tutumundan övgüyle bahsedildi. Açıklamada ayrıca Siyonist varlığı Afrika Birliği’ne kabul etmeyen Cezayir’in çabalarını son derece takdir ettikleri dile getirildi.^{98 99}

• Fas

Fas Kralı 6. Muhammed tahta çıkış tarihinin kutlamaları esnasında yaptığı konuşmada, Fas ve Cezayir’in iki komşu ülkeden fazlası olarak birbirini tamamlayan ikiz kardeşler olduğunu söyledi. Kral, iki ülke arasında şu anki durumdan memnun olmadığını, sınır kapılarının açılmasının önemli olduğunu vurguladı. Kral ayrıca Cezayir’in güvenliği ve istikrarının Fas’ın güvenliği ve istikrarı anlamına geldiğini dile getirdi.¹⁰⁰

Faslı insan hakları aktivistleri, Faslı yetkililerin gözaltına aldığı Uygurlu aktivistin gözaltı ve-ya işkenceyle karşı karşıya kalabileceği ihtimalini öne sürerek aktivisti Çin’e iade etmemeye çağırdı.¹⁰¹

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Asya LNG spot fiyatlarının elektrik üretiminde kesinti riskine karşı ve artan sıcaklıklardan dolayı LNG talebi ile beraber yükseldiği değerlendirildi. Pakistan State Oil’in (PSO) 140.000 m³’lük bir kargo sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) için spot piyasadan yaz döneminde alınan birim başına 20 USD ile en yüksek ikinci fiyatı ödediği değerlendirildi. PSO’nun uzun vadeli bir sözleşme kapsamında Katar’dan gelen diğer beş kargonun ortalama fiyatının birim başına 9,62 USD olduğu ve Pakistan LNG Limited’in (PLL) bir kargonun Katar LNG’si için fiyatı birim başına 8,6 USD ancak beş spot kargosunun birim başına 10,52 USD ile 10,83 USD arasında değiştiği bildirildi. Pakistan’ın bu satın alımı reddettiği de bildirildi.^{102 103 104}

Azerbaycan devlet petrol şirketinin (SOCAR) yaptığı açıklamaya göre, 1 Ağustos 2021’de South Caucasus Pipeline Company’nin (SCPC) operasyonunun BP Exploration Limited’den SOCAR Midstream Operations Limited’e geçiş sürecinin tamamlandığı bildirildi.¹⁰⁵

98 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israilin-afrika-birligine-gozlemci-uye-olmasina-7-arap-ulkesi-itaraz-etti/2324227>

99 <https://libyareview.com/15351/algeria-discusses-resuming-flights-with-libya/>

100 <https://english.aawsat.com/home/article/3110576/king-mohammed-vi-algeria-s-security-stability-part-morocco-s-security>

101 <https://www.reuters.com/world/china/rights-activists-urge-morocco-not-extradite-uyghur-man-china-2021-08-03/?rpc=401&>

102 <https://www.thepeninsulaqatar.com/article/03/08/2021/Asian-LNG-spot-prices-rally-on-summer-demand>

103 <https://www.dawn.com/news/1638435/pso-makes-costliest-purchase-of-lng-cargo>

104 <https://www.naturalgasworld.com/pakistan-state-oil-denies-buying-costliest-ever-lng-cargo-90907>

105 https://azertag.az/es/xeber/Finaliza_la_transicion_de_la_explotacion_tecnica_de_SCPC_de_bp_a_SOCAR-1844375

Rusya merkezli Gazprom tarafından işletilen bir kondensat tesisinde meydana gelen büyük bir kazanın, kondensat üretimini tamamen durduğu ve doğal gaz üretimini önemli ölçüde engellediği açıklandı.¹⁰⁶

• Ortadoğu

Suudi Arabistan'ın devlet petrol şirketi Saudi Aramco'nun Bitcoin madenciliği faaliyetlerine gireceğine dair iddiaları reddettiği bildirildi.^{107 108}

İddialara göre İran, Lübnan, Suriye, Yemen ve Irak'ta nüfuzunu artırmak için Tahran'ın merkezde olduğu bir Pan-Ortadoğu elektrik şebekesi inşa etme girişiminde bulunduğu belirtildi. Irak'ın elektrik hatları İran elektrik hatları ile şimdiden tam senkronize çalışabildiği ve ayrıca Irak'ın, Ürdün ve Mısır ile elektrik ticaretine yönelik adımlar atmış olduğu belirtildi.¹⁰⁹

Korea Southern Power'ın (KSP) yaptığı açıklamaya göre şirketin, Ürdün'deki ilk deniz aşırı rüzgâr enerjisi projesi olan Jordan Tafila Rüzgâr Enerjisi Projesi'nin ticari işletmesini başlatacağı açıklandı.¹¹⁰

Suudi Aramco ve Abu Dhabi National Oil Company (ADNOC) dâhil olmak üzere Ortadoğu'daki en büyük devlete ait petrol şirketlerinin, doğal gaz boru hatları, rafineriler ve enerji santralleri olmak üzere upstream ve downstream sektörlerindeki hisselerini paraya çevirmek için varlıklarını satmayı düşündükleri bildirildi.¹¹¹

Suudi Arabistan'ın Eylül 2021'de ham petrol sevkiyatları için resmî satış fiyatlarını (OSP) Asya ve Amerika piyasaları için arttırırken, Avrupa ve Akdeniz piyasaları için indirim uygulayacağı açıklandı. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Murban ham petrolünün 2021 Eylül ayı OSP'sini varil başına 73,50 USD olacağı bildirildi. Murban ham petrolünün Ağustos OSP'si ise varil başına 72,34 USD'ydı.^{112 113}

Suudi Arabistan merkezli Aramco Gulf Operations Company ile Kuveyt merkezli Kuwait Gulf Oil Company'nin Kuveyt-Suudi Arabistan ortak sahası olan Al-Khafji sahasındaki ham petrolünün optimum kullanımı için iş birliğini ilerletmek adına görüşme yaptıkları açıklandı.¹¹⁴

¹⁰⁶ <https://www.upstreamonline.com/production/major-fire-hits-gazprom-gas-production/2-1-1049103>

¹⁰⁷ <https://www.al-monitor.com/originals/2021/08/saudi-aramco-denies-rumors-it-will-produce-bitcoins>

¹⁰⁸ <https://tr.cointelegraph.com/news/saudi-aramco-dismisses-false-and-inaccurate-rumors-on-bitcoin-mining>

¹⁰⁹ <https://finance.yahoo.com/news/iran-uses-iraq-tie-lebanon-210000489.html>

¹¹⁰ <https://en.ammonnews.net/article/51545>

¹¹¹ <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Saudi-Aramco-UAEs-ADNOC-Plan-New-Asset-Sales.html>

¹¹² www.eikon.com

¹¹³ https://www.zawya.com/mena/en/markets/story/UAEs_ADNOC_sets_Sept_Murban_crude_price_at_7350bbl-TR20210801nL4N2P80S0X2/

¹¹⁴ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2991273&Language=en#>

Birleşik Krallık Donanmasının yaptığı uyarıya göre, BAE açıklarında İran güçlerinin Panama bayraklı petrol tankeri MV Asphalt Princess adlı bir geminin potansiyel bir kaçırmaya (potential hijack) vakası olduğu ve durumun belirsizliğinin korunduğu açıklandı. ^{115 116 117 118}

Umman Körfezi'nde Queen Imatha, Golden Brilliant, Jack Buga ve Ibis adlı dört petrol tankerinin kontrolden çıktığı açıklandı. Fujairah Emirliği kıyılarındaki uluslararası sularda bir kaza olabileceğini, bunun korsanlık veya adam kaçırmaya faaliyeti de olabileceği bildirildi. ¹¹⁹

İsrail hükûmetinin yaptığı açıklamaya göre, ülkenin sera gazı emisyonlarına ilişkin karbon fiyatlandırmasını onayladığı bildirildi. ¹²⁰

Umman'ın Ras Markaz Crude Oil Storage Terminal 1. fazının 2022'nin ilk çeyreğinde faaliyete geçmesinin planlandığı açıklandı. Umman devlet şirketi Oman Tank Terminal Company (OT-TCO) tarafından geliştirilen tesisin ülkeyi ilk kez ham petrol konusunda küresel bir merkez olmasını sağlayacağı da açıklandı. ¹²¹

Rusya merkezli Tatneft Oil yaptığı açıklamayla, Libya'da 2011'den beri askıya aldığı ve portföyün bir parçası olan dört keşif sözleşmesi faaliyetlerini birkaç yıl içinde tamamlamayı planladığını bildirdi. ¹²²

İspanya merkezli petrol şirketi Repsol'un yaptığı açıklamaya göre Libya ile yaptığı görüşmede, Libya'da gerçekleştirdiği faaliyetlerine Libya'nın iç güvenliğindeki iyileşmeden dolayı devam edilmesi için istekli oldukları bildirildi. Mevcut çalışmalarında Sharara sahasındaki faaliyetlerinin güneş enerjisi ile çalışabilecek duruma çevirmeye çalıştıkları da açıklandı. ¹²³

Energy Capital & Power (ECP) tarafından organize edilen Libya Enerji ve Ekonomi Zirvesi'nin Trablusita 22-23 Kasım 2021 tarihleri arasında düzenleneceği açıklandı. ¹²⁴

Norveç petrol ve gaz operatörü DNO, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) satışı onaylamasının ardından, DNO IKBY'de bulunan ExxonMobil'in Bashiqa petrol sahasındaki %32'lik

¹¹⁵ https://www.washingtonpost.com/world/2-ships-off-uae-in-gulf-of-oman-warn-theyve-lost-control/2021/08/03/21666b56-f46b-11eb-a636-18cac59a98dc_story.html

¹¹⁶ <https://www.reuters.com/world/report-attack-under-way-off-uae-coast-ukmto-2021-08-03/>

¹¹⁷ <https://www.cbs17.com/news/2-ships-off-uae-in-gulf-of-oman-warn-theyve-lost-control/>

¹¹⁸ <https://haber.sol.org.tr/haber/umman-korfezinde-petrol-tankeri-kacirildi-310788>

¹¹⁹ <http://sana.sy/?p=1446090>

¹²⁰ <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-in-first-israel-approves-carbon-pricing-on-greenhouse-gas-emissions-1.10076342>

¹²¹ <https://www.omanobserver.om/article/1104708/business/energy/first-phase-of-omans-mega-crude-storage-park-set-for-q1-2022-launch>

¹²² <https://www.libyanexpress.com/russias-tatneft-plans-to-resume-projects-in-libya/>

¹²³ https://www.libyaninvestment.com/print-a-a-oil-giant-repsol-expresses-desire-to-return-to-libya/?__cf_chl_jschl_tk__=pmd_d9298aaba6860ef4b4ea2a244ee9badb7c688ad8-1628426066-0-gqNtZGzNAiKjcnBszQb6

¹²⁴ <https://www.africanews.com/2021/08/03/energy-capital-power-announces-historic-libya-energy-economic-summit-2021-endorsed-by-the-office-of-the-prime-minister/>

hisselerini satın aldığı açıkladı. DNO %64 ile hissesinin ikiye katladığı, Turkish Energy Company'nin %16 ve IKBY'nin %20'lik hissesinin olduğu bildirildi.^{125 126}

Irak Başbakanı ile ABD Başkanı arasında yapılan görüşmenin ardından ABD'nin yaptırım muafiyetini, Irak'ın İran gazı ithalatına izin vermek için 2021 Aralık ayına kadar uzattığı açıklandı. Resmî olmayan iddialara göre ABD'nin, Irak'ın İran'a yönelik borcunu USD olarak ödemesine izin vermediği ancak İsviçre'de bir banka hesabı aracılığıyla Tahran'a borçlu olunan parayı serbest bırakmak için ABD'nin muafiyet verdiği belirtildi.¹²⁷

¹²⁵ <https://www.rudaw.net/english/business/03082021>

¹²⁶ <https://www.oilfieldtechnology.com/drilling-and-production/06082021/dno-asa-doubles-stake-in-baeshiqallicence-in-kurdistan/>

¹²⁷ <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/05082021>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(2-8 AĞUSTOS 2021)

• Ateşin Çocukları Kim ve Ne İçin Savaşıyorlar? Türkiye'nin Tatil Köylerini Yakan Yeni Grup Hakkında

Türkiye'deki büyük orman yangınları Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Dailys-torm.ru" sitesinde yayımlanan "[Ateşin Çocukları Kim ve İçin Savaşıyorlar? Türkiye'nin Tatil Köylerini Yakan Yeni Grup Hakkında](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren değerlendirmede, yangınları gerçekleştiren radikallerin PKK ile bağlantılı olabilme ihtimali ifade edilmiştir. Yazıya göre, PKK sosyal medya hesaplarından yangınları "Ateşin Çocukları İnisiyatifi"nin çıkardığını belirtti. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUIK) uzmanı Kiril Semyonov, durumla ilgili görüşlerini şu şekilde yorumladı: "Ateşin Çocukları İnisiyatifi bilinmeyen kişiler tarafından popülerlik uğruna icat edilmiş olabilecek sahte bir organizasyondur ve böyle bir gruplaşma olduğunu düşünmüyorum. Sadece bir kısım insan sahte yollarla popülerlik kazanmaya çalışıyor." Semyonov, "Ateşin Çocukları İnisiyatifi" grubunun en eski dinlerden biri olan Zerdüştlüğün önemli bir sembolünü içeren sıra dışı ismine de dikkat çekti: "Bu inanç ateşe önemli bir yer verir. Eğer "Ateşin Çocukları" gerçekten varsa, bu dini uygulayabilirler. Bu anlamda Kürtler tarafından uygulanan bazı geleneksel kültürlere dair bir ipucu da vardır."

• Suriye'de Rusya ve İran-İsrail Çatışması

Rusya'nın dış politika alanında önde gelen bilimsel ve politik yayını olan "Mezhdunarodnaya zhizn" dergisinde uluslararası gazeteci Andrey İsaev'in "[Suriye'de Rusya ve İran-İsrail Çatışması](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Değerlendirmede, Arapça yayımlanan Şarkul El-Avsat gazetesinin 24 Temmuz sayısında yer alan yazıya dayanarak, "Rusya, Suriye'deki İran askerî hedeflerine yönelik İsrail hava saldırılarını artık hoş görmek niyetinde değil" ifadesi kullanılmıştır. Yazara göre, Rusya'nın İsrail saldırılarıyla ilgili endişeleri özellikle de Ortadoğu ülkeleri medyasında bir yankı uyandırarak şu soruyu gündeme getirdi: "Rusya, İsrail'in Suriye'deki eylemlerini sınırlamayı planlıyor mı?" Ayrıca, bu konuda resmî yorumların eksikliği spekülasyonların giderek çoğalmasına da yol açmıştır. Rusya'nın, Astana Süreci'ndeki ortaklarıyla birlikte İsrail Savunma Kuvvetlerinin saldırılarına itiraz ettiğini defalarca dile getirdiğine dikkat çeken uzmana göre, şimdi gözlemciler Rusya'nın Suriye'deki Savaşan Tarafları Uzlaştırma Merkezinin raporunda daha sert bir tutum sergilediğini ifade etmişlerdir. İsrail-Suriye çatışmalarına değinen uzman durumu şu şekilde özetledi: "Tel Aviv ve Şam periyodik olarak birbirlerini füze saldırıları başlatmakla suçluyor. Ülkeler arasındaki ilişkiler hiçbir zaman dostane olmadı. İsrail'in 1948'deki bağımsızlığından bu yana savaş hâline deldi."

Bu durum, yaklaşık 40 yıldır İsrail ile silahlı çatışma hâlinde olan Tahran ve müttefik Hizbullah hareketinin Suriye'deki etkisinin arttığı Suriye iç çatışmasının başlamasına kadar devam etti." Analiste göre, İsrail'in hem bölgede hem de Suriye'deki ana düşmanı İran'dır.

Andrey İsaev, Rusya'nın bölgeye ilişkin tutumunu belirleyen faktörler üzerinde de durdu: "Aktif düşmanlıkları durdurmayı başaran ve fiilen Suriye devletinin garantörü hâline gelen Moskova, Suriye topraklarında İsrail ile İran arasındaki vekâlet savaşının devam etmesini engellemeye çalışıyor. Çözüm yolu, İran'ı vekillerini İsrail sınırından çekmeye ikna ederek sınır bölgesini askerden arındırılmış bir bölgeye dönüştürmek olarak görülüyor. Lakin bu tür anlaşmalar son derece nadir uzun vadelidir." Analist, bölgedeki çatışmaları sona erdirecek çözüm arayışları kapsamında öngörülerde de bulundu: "Kalıcı barış ve ülkenin toprak bütünlüğünün restorasyonu ancak tüm yabancı birliklerin geri çekilmesiyle mümkündür. İdlib yerleşim bölgesi tasfiye edilmeden Suriye'ye davet edilen Rus birliklerinin ve İran yanlısı milislerin geri çekilmesi ve Şam ile Kürt yönetimi arasındaki uzlaş, Afganistan'daki gibi iç savaşın yeniden başlamasına yol açacaktır ancak ülke iktidarı Kürtlerle sadece kendi şartlarında müzakere etmeye hazırdır. Ankara ise İdlib radikalleri de dâhil olmak üzere Şam muhaliflerinin çoğunluğunu açıkça himaye ediyor. Hiç kimse bu çelişkiler ve çıkarlar karmaşasını çok kan dökmeden nasıl çözeceğini bilmiyor. Buna rağmen bir yerden başlamak gerekiyor."

• ABD, Çin'e Yakınlaşmak İçin Afganistan ve Irak'tan Çekildi

Rus oryantalist Stanislav İvanov, Beyaz Saray'ın Afganistan'ın ardından ABD askerlerini Irak'tan çekme kararını "Realtribune.ru" haber sitesine değerlendirdi. Uzmana göre "[ABD, Çin'e Yakınlaşmak İçin Afganistan ve Irak'tan Çekildi](#)" başlıklı haber, ABD Başkanı Biden'in 26 Temmuz 2021'de Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ile yaptığı görüşmenin ardından Washington'da duyuruldu. Biden'in, "Irak'taki rolümüz eğitime, desteğe ve yardıma devam etmeyi, IŞİD ortaya çıktıkça mücadeleye destek sağlamayı kapsayacak" açıklamasına dikkat çeken analist, ABD askerî üslerinin Basra Körfezi'ndeki Arap monarşilerinde kaldığını, ABD ve NATO deniz kuvvetlerinin Akdeniz'in sularında ve Basra Körfezi'nde sürekli görevde olduğunu hatırlatarak, "2.500 askerî personelin geri çekilmesinden sonra bile Irak, güvenilir bir ABD 'şemsiyesi' altında kalacaktır" öngörüsünde bulundu. Rus analiste göre, ABD'nin bölgesel müttefiklerinin çıkarlarını doğrudan etkileyen faktör ise İranın bir dış güç boşluğunu doldurması tehlikesidir. Nitekim İsrail ve Basra Körfezi monarşileri, Irak'ın Tahran için askerî-politik bir meydana dönüşmesinden ve bölgede sözde "Şii yayı" veya "Şii hilali"nin güçlenmesinden korkuyor. Biden ile Kazimi'nin görüşmesinde Tahran'ın Irak'taki konumunun güçlenmesini engellemek adına bu konunun da gündeme taşındığını belirten uzman, "Irak hükûmetinin ülke içinde ve çevresinde gelişen statükoyu korumak için yükümlülük üstlendiği göz ardı edilmemektedir" ifadelerini kullandı. Stanislav İvanov, ABD'nin Ortadoğu'dan çekilme kararını şu şekilde yorumladı: "Görünen o ki Biden, ABD'nin dünyaya liderlik etmesini istiyor ve bu konuda Çin'i ana rakip olarak kabul ettiği için mali ve askerî güçlerini Ortadoğudan Asya-Pasifik bölgesine dağıtıyor."

• İbrahim Reisi İran Cumhurbaşkanı Olarak Göreve Başladı

18 Haziran'da İran Cumhurbaşkanı seçilen İbrahim Reisi'nin, 5 Ağustos'ta yemin ederek görev başlaması Rusya basınında geniş yer buldu. "İzvestiya" gazetesinin 5 Ağustos sayısında yayımlanan "[İbrahim Reisi İran Cumhurbaşkanı Olarak Göreve Başladı](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda, yemin töreninden kısa bir süre sonra nükleer anlaşmayla ilgili diyalogun yeniden başlamasının beklendiği ifade edilmiş ve aynı zamanda Rusya'nın Tahran'ın nükleer anlaşma müzakerelerine en kısa sürede dönmesinin büyük önem arz ettiği konusunda uzman görüşlerine başvurulmuştur. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Moskova Devlet Diplomasi Enstitüsü Analisti Adlan Margoyev'e göre müzakereler yıl sonundan önce başlamazsa, İran ve ABD'nin KOEP'e dönüş konusunda anlaşabileceklerini hayal etmek bile zor: "ABD Başkanı Biden'ın göreve başlaması üzerinden müzakerelerin başlamasına kadar iki buçuk ay geçti. Aynı zamanda, bölgedeki askerî olaylar ve provokasyonlar ivme kazanıyor. Herhangi bir olay İran ile Batı arasındaki diplomatik süreci bozabilir." Tartışmanın diğer katılımcısı olan Modern İran Araştırmaları Merkezi Genel Müdürü Racab Safarov, İran'ın dış politikasında önemli değişikliklerin ortaya çıkacağını, özellikle Ruhani kabinesinin Batı yanlısı rotasından vazgeçileceğini vurguladı: "ABD liderliğindeki Batı dünyası, Tahran ile ilgili başka hedefler belirledi. İran nükleer bir programa dâhil olmasaydı bile Batı, baskı için başka sebepler bulurdu. Bunun nedeni, İran siyasi sisteminin Batı çerçevesine uymaması ve bölgedeki çıkarlarını karşılamamasıdır." Uzmana göre Reisi, iç politika ve bölgesel güvenlik konularına odaklanacak: "Dış politikanın dikkatini dağıtmamasını ve iç programların uygulanmasına müdahale etmemesini sağlamaya çalışacaktır. Bunu yapmak için dünya toplumuna, özellikle endişe verici herhangi bir programı kabul etme niyetinde olmadığını, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın nükleer programının ötesine geçmeyeceğini ve mevcut statükoyu ihlal etmeyeceğini göstermesi gerekiyor." Reisi döneminde Rusya-İran ilişkileri konusunda öngöründe bulunan uzman, iki ülke ilişkilerinin her alanda önemli ölçüde gelişeceğini ve derinleşeceğini belirtti: "Büyük olasılıkla yeni cumhurbaşkanı döneminde Tahran'ın önceliği ülkenin Avrasya Ekonomik Birliğine tam üyeliği olacak." Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsünde Kıdemli Araştırmacı Yelena Dunayeva ise İran'ın yeni cumhurbaşkanı döneminde ülkenin iç ve dış politikaları konusunda görüşlerini paylaştı: "İbrahim Reisi önümüzdeki iki hafta içinde kabinesindeki bakanların isimlerini açıklayacak. Dışişleri Bakanı Cevad Zarif büyük olasılıkla çalışmalarına Batı üniversitelerinden birinde devam edecek." Ancak uzmanın da vurguladığı gibi ülkenin politikasının ve gidişatının bakanlar ve hatta cumhurbaşkanı tarafından değil, dinî lider ve makamı tarafından belirlendiğini hatırlamak önemlidir.

• İsrail Yine Hastalandı

Lübnan Hizbullahı, İsrail ordusunun önceki gün Lübnan'a gerçekleştirdiği saldırılara karşılık olarak İsrail'e füze saldırısı düzenlediğini açıklaması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi.

dirildi. “Komersant.ru” gazetesinin 6 Haziran sayısında yayımlanan “[İsrail Yine Hastalandı](#)” başlıklı yazıda söz konusu haber, “Hareket uzun zamandan beri ilk kez İsrail’e yönelik saldırıların sorumluluğunu üstlendi” ifadesiyle değerlendirildi. Makalenin yazarı Arap ülkeleri uzmanı Marianna Belenkaya’ya göre İsrail ve Lübnan Hizbullahı yeni bir savaşın eşiğindedir ve Hizbullah, uzun zamandır ilk kez İsrail topraklarını bombalamanın sorumluluğunu üstlendi. Hareket, yaptığı açıklamada perşembe günü İsrailin Lübnan’ın güneyindeki hava saldırılarına bir yanıt olduğunu söyledi. Hizbullah Genel Sekreter Yardımcısı Şeyh Naim Kasım, Lübnan TV kanalı Al-Mayadin’e verdiği röportajda, “İsrail, Lübnan’ın hesapları belirlemek ve yeteneklerini test etmek için serbest bir bölge olmadığını anlamalı” uyarısında bulundu. Uzman, siyasi çatışmaya yol açan nedenlerin Saad Hariri kampları ile Hizbullah tarafından desteklenen Lübnan Cumhurbaşkanı Mişel Avn arasındaki anlaşmazlıklardan kaynaklandığını belirtti: “Lübnan bölünmüş durumda. Ve birçok uzman, Lübnan halkının iç sorunlara yönelik öfkesini püskürtmenin Hizbullah’ın çıkarına olduğu görüşünü savunurken Hizbullah, İsrail’le 2006’da olduğu gibi sivil nüfusu etkilenecek bir savaş başlatmaktan sorumlu olmak istemiyor.” Yazıya göre, bölge sakinlerin Hizbullah’a canlı kalkan olmaktan vazgeçtiklerini göstermeleri Lübnanlı gazeteciler tarafından “etkili Şii hareketine karşı ilk sivil direniş vakası” şeklinde yorumlanmıştır.

• Taliban Afganistan’da İki Vilayetin Kontrolünü Ele Geçirdi

Taliban’ın iki vilayette kontrolü ele geçirdiği haberi Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. “Vestnik Kavkaza” haber ajansında yayımlanan “[Taliban Afganistan’da İki Vilayetin Kontrolünü Ele Geçirdi](#)” başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber, “Radikal Taliban hareketi, Afganistan’ın güneybatısındaki Nimroz vilayetinin yanı sıra ülkenin kuzeyindeki Cüzcan’ın kontrolünü ele geçirdi” ifadeleriyle değerlendirilmiştir. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rus Diplomatlar Birliği Başkan Yardımcısı Andrey Baklanov’a göre, ABD’nin Afganistan’dan asker çekme işlemini tamamlaması gereken ağustos ayı sonuna kadar ülkedeki durum büyük olasılıkla daha da kötüleşecek. Uzman, her iki tarafın da saldırıya geçmek için belirli nedenleri olduğuna inandıklarını ve bu durumun da görüşmelerin yürütülmesini son derece zorlaştırdığını aktardı. Ayrıca analist, her iki tarafın birbirlerine karşı çıkmakta kararlı olduğu görüşünü savundu. Hükûmet, son zamanlarda karşı saldırı başlatacaklarına umutlanırken Taliban, stratejik girişimin sadece kendilerine ait olduğuna inanıyor: “Bu durumda taraflar askerî yeteneklerine güvenseler de ağustos anlaşmalarının oldukça başarısız olan temmuz anlaşmalarının seviyesini aşması pek olası değildir.” Andrey Baklanov’un, Afganistan’da şu anki durumla ilgili üzerinde durduğu ihtimallere göre, müzakere edilmesi gereken koşullar netleşene kadar taraflar, birbirlerine askerî ve siyasi üstünlük sağlama çabalarını sürdürecektir.